

SECTOR 2. EDUCACIÓN, FAMILIA E SOCIEDADE

ÁREA 1. ENSINO

Obxectivos de sector

- Asegurar a galeguización de todos os niveis do sistema educativo, tanto no ámbito docente coma no das relacións interpersoais entre os distintos membros da comunidade educativa.
- Fomentar a transmisión da lingua galega no ámbito familiar.
- Habilitar dentro da cultura xuvenil espazos de uso para o galego, a través dunha oferta de produtos de demanda masiva no eido da cultura e do ocio.
- Fomentar entre a mocidade os valores funcionais, identitarios e diferenciais da lingua galega.

Áreas do sector

Área 1. Ensino

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Garantir que todo o profesorado teña plena competencia para desenvolver o seu labor docente en galego e os coñecementos necesarios para participar con criterio en tarefas de planificación lingüística escolar.
- Alcanzar un uso maioritario do galego na docencia, entre os docentes e nas relacións escolares en xeral.
- Fomentar o uso progresivo do galego desde a etapa preescolar (0-3 anos), de xeito que se superen as fortísimas carencias que se observan nos primeiros banzos do ensino.
- Lograr que o ensino obrigatorio garanta unha competencia plena no idioma galego e repercuta de forma efectiva na súa adopción como lingua habitual por parte das novas xeracións.
- Priorizar no ensino do galego a expresión, a afectividade e a utilidade, reforzando a súa dimensión comunicativa e instrumental en relación con contextos vivos e dándolle un protagonismo central á oralidade.
- Garantir unha oferta de materiais didácticos de calidade e en soportes diversos que fagan atractivo o proceso de aprendizaxe, que axuden a percibir a utilidade da lingua e que capaciten para o seu uso correcto e eficaz.

Grupo de medidas 2.1.A

Puntos fortes

- As resistencias ante a presenza do galego no ensino diminuíron e, en moitos casos, desapareceron.
- Os centros escolares teñen a obriga de contar cunha planificación lingüística que oriente a súa práctica (adaptación das disposicións legais á súa realidade, existencia de equipos de normalización lingüística en cada centro, etc.).
- Diminución dos prexuízos e das actitudes negativas cara á lingua galega, especialmente no sector do alumnado.
- Existencia dun tecido educativo (ANPA, profesorado e alumnado) favorable a aceptar actuacións normalizadoras moi decididas no ensino.

Punto débil

- Obsérvase a existencia de prexuízos e de actitudes negativas en relación coa lingua galega, tanto na sociedade en xeral coma na comunidade educativa en particular, o que se manifesta tamén nunha crecente desmobilización a prol do idioma.

Obxectivo específico

- Incidir, mediante a información e a explicación argumentada e científica, na comunidade escolar (alumnado, profesorado, persoal non docente e familias) para vencer prexuízos cara ao galego e para promover actitudes favorables á galeguización da escola.

Medidas

- 2.1.1. Diseñar e levar a cabo unha campaña de sensibilización ante o uso do galego, diversificada para os diferentes membros da comunidade educativa e que promova a análise crítica dos prexuízos existentes, tanto sobre a presenza escolar deste idioma coma sobre a lingua galega en xeral.
- 2.1.2. Informar o alumnado, profesorado, familias e persoal non docente dos centros sobre os obxectivos lingüísticos do sistema educativo e sobre os fundamentos científicos da lingua galega.

cos e o valor da presenza da lingua galega no sistema educativo.

- 2.1.3. Establecer, de acordo coas ANPA, asociacións de centros privados, organizacións sindicais e outras entidades con incidencia no ámbito escolar, convenios de colaboración encamiñados a realizar unha programación estable e periódica de actividades de sensibilización e de información: charlas, concursos, etc.

Grupo de medidas 2.1.B

Puntos fortes

- A xestión administrativa dos centros escolares realízase moi maioritariamente en galego.
- O profesorado formado recentemente está familiarizado a nivel cultural e curricular coa lingua galega.
- Fíxose, durante os anos que van desde 1983 ata hoxe, un grande esforzo por formar lingüísticamente o profesorado galego.

Punto débil

- Non está garantida a competencia lingüístico-comunicativa de todo o persoal escolar (docente e non docente) para poder exercer o seu labor en galego.

Obxectivo específico

- Asegurar un coñecemento oral e escrito suficiente da lingua galega por parte de todo o persoal escolar (docente e non docente) para que poida desenvolver o seu labor nesa lingua.

Medidas

- 2.1.4. Desenvolver un plan de formación que garanta que todo o persoal escolar de Galicia teña unha competencia oral e escrita suficiente para comunicarse e para desenvolver a súa actividade profesional en galego
Este plan terá un desenvolvemento gradual, pero con fixación de prazos e etapas, prio-

rizará as situacións e os colectivos máis carenciais.

- 2.1.5. Fixar e difundir polas canles axeitadas a terminoloxía, os estilos e as linguaxes de especialidade necesarias para que o persoal docente poida desenvolver en galego as súas funcións e tarefas.
- 2.1.6. Establecer a obrigatoriedade de coñecer a lingua galega para acceder á docencia en Galicia, fixando prazos concretos e razoables para que o profesorado acredite esta competencia.

Grupo de medidas 2.1.C

Puntos fortes

- Cóntase cunha parte do profesorado que non só ten unha sólida formación en galego, senón que tamén posúe uns estimables coñecementos sobre o traballo nun contexto de ensino en dúas linguas.
- A presenza dos equipos de normalización lingüística (ENL) nos centros é un feito de grande importancia simbólica.
- Os ENL desempeñaron un papel moi relevante na dinamización lingüística dos centros.

Punto débil

- É insatisfactoria a formación do profesorado para comprender a situación sociolingüística de Galicia e para participar en actividades de planificación e dinamización lingüística.

Obxectivo específico

- Asegurar unha formación sociolingüística e psicopedagóxica dos docentes de educación infantil, primaria e secundaria que lles permita interpretar a realidade lingüística de Galicia e participar con criterio e eficacia en tarefas de planificación e dinamización lingüística no ámbito escolar.

Medidas

- **2.1.7.** Establecer un plan de formación sociolingüística para todos os docentes implicados nas actividades de normalización lingüística e para os sectores encargados da formación, asesoramento e control do profesorado: Inspección Educativa, equipos directivos dos centros e asesores dos CEFORE.

Este plan terá un desenvolvemento gradual, pero con fixación de prazos e etapas, priorizará as situacións e os colectivos máis carenciais, adoptará preferentemente a fórmula de formación nos propios centros e realizarase cun grao de esixencia e de rigor que permita que eses colectivos trasladen con eficacia esa formación á súa práctica profesional.

- **2.1.8.** Incorporar estas temáticas sobre planificación lingüística escolar como materia obrigatoria aos plans de estudo da formación inicial do profesorado de infantil, primaria e secundaria.

En concreto, cando se leve a cabo o Título de Especialización Didáctica para o acceso á docencia en educación secundaria, esta temática debería figurar como unha materia obrigatoria, cun número de créditos suficientes para acadar unha formación teórica básica, pero tamén para explorar maneiras de proxectala sobre a práctica.

Grupo de medidas 2.1.D

Puntos fortes

- Existen liñas de actuación normalizadoras consolidadas en moitos centros escolares.
- Nalgúns centros organízanse moitas e variadas actividades extraescolares de promoción da lingua e da cultura galega, que contan coa participación activa das familias e do alumnado.

Punto débil

- Na maioría dos centros non existe unha auténtica planificación lingüística e nalgúns mesmo se incumpren os mínimos obrigatorios de docencia en galego.

Obxectivo específico

- Esixir o cumprimento da lexislación sobre o uso da lingua galega no sistema escolar de xeito universal e incondicionado e conseguir que en todos os centros educativos de Galicia exista unha planificación lingüística adaptada ás súas especificidades e orientada ao obxectivo legal de acadar unha boa competencia nas dúas linguas oficiais.

Medidas

- 2.1.9. Esixir a todos os centros, sen excepción, o cumprimento da normativa vixente sobre normalización lingüística, adoptando medidas correctoras no caso de incumprimento.
- 2.1.10. Elaborar, por parte dos equipos técnicos da Administración, programas-modelo de planificación lingüística escolar que sirvan para orientar este labor nos centros, avaliándoos e revisándoos periodicamente.
- 2.1.11. Divulgar e intercambiar experiencias e modelos de planificación lingüística a través de encontros, publicacións, etc.
- 2.1.12. Modificar o marco normativo dos equipos de normalización lingüística, axei-tándoos ás novas necesidades normalizadoras, dándolles un maior recoñecemento e profesionalización, garantindo que teñan maior capacidade de influencia na vida dos centros e que se dediquen á súa función específica: o deseño, posta en práctica e revisión de programas de planificación lingüística.
- 2.1.13. Realizar na memoria de cada curso escolar unha avaliación do estado de normalización de cada centro en que se dea conta, cando menos, das seguintes cuestións:
 - número de materias e aulas nas que aumentou ou diminuíu o uso do galego,
 - materias nas que a lingua galega non está presente,
 - repercusión deses cambios na competencia e no uso do galego por parte do alumnado.

Grupo de medidas 2.1.E

Puntos fortes

- A existencia da DXPL como organismo encargado de pular pola extensión do galego no ámbito educativo, é un feito relevante. As actividades que levou a cabo foron moitas e algunhas delas tiveron unha significativa incidencia.
- Na actualidade, existen materiais para poder desenvolver o ensino en galego nas diversas áreas das diferentes etapas educativas.

Punto débil

- Non existen apoios suficientes (asesoramento, apoio administrativo, recursos humanos, etc.) para deseñar e levar a cabo proxectos lingüísticos normalizadores nos centros educativos.

Obxectivo específico

- Reforzar a estrutura de planificación lingüística da Administración educativa e as medidas de apoio ao labor normalizador dos centros.

Medidas

- **2.1.14.** Crear unha rede autonómica de apoio técnico á normalización para coordinar e asesorar os centros neste labor. Esta rede debe estar estruturada a varios niveis: central, provincial e comarcal.
- **2.1.15.** Encargar aos inspectores especialistas en lingua galega atender as funcións de inspección educativa no ámbito do ensino do galego.
- **2.1.16.** Realizar periodicamente (cada 4 anos) unha avaliación do estado da galeguización no ensino, con especial atención á competencia nas dúas linguas oficiais ao remate da educación primaria e da ESO.
- **2.1.17.** Distinguir aqueles colexios e institutos que se caractericen polo seu papel normalizador, outorgándolles un especial recoñecemento e converténdolos en referentes ou modelos nese labor.

Grupo de medidas 2.1.F

Puntos fortes

- Nalgúns centros orgánzanse moitas e variadas actividades extraescolares de promoción da lingua e da cultura galega que contan coa participación activa das familias e do alumnado.
- Confírmase a existencia de zonas e ambientes sociais que favorecen o proceso de normalización dos centros.

Punto débil

- Aproveítanse pouco as sinerxías entre o ámbito escolar e o extraescolar para pular pola normalización da lingua galega.

Obxectivo específico

- Promover a interacción entre a escola e o seu contorno para facer máis rendibles os recursos e os esforzos deses dous ámbitos a prol da normalización do galego.

Medidas

- **2.1.18.** Establecer liñas de actuación regulares entre os centros escolares e os departamentos de cultura, de educación e de benestar social dos concellos.
- **2.1.19.** Fomentar a colaboración coas entidades culturais, asociativas, recreativas e deportivas do contorno do centro escolar para a organización de actividades conxuntas.
- **2.1.20.** Establecer fórmulas de interacción e colaboración con empresas locais para favorecer o emprego da lingua galega e para mellorar a súa valoración social.
- **2.1.21.** Desenvolver proxectos de recuperación da memoria histórica local, en colaboración con entidades e colectivos locais.

Grupo de medidas 2.1.G

Punto forte

- Detéctase unha porcentaxe relevante de centros que orientan a docencia (mesmo na aprendizaxe da lectoescritura) a favor da normalización da lingua galega.

Punto débil

- As carencias no uso escolar do galego afectan, de xeito especialmente grave, as primeiras etapas educativas e a aprendizaxe da lectura e da escritura.

Obxectivo específico

- Garantir unha ampla oferta educativa en galego nos primeiros treitos educativos e na aprendizaxe da lectoescritura, na perspectiva de que este idioma se converta na lingua primeira do sistema educativo en Galicia.

Medidas

- **2.1.22.** Establecer unha oferta educativa en galego en preescolar (0-3 anos) e na educación infantil para todos os nenos e nenas galegofalantes.
- **2.1.23.** Fixar, como mínimo, un terzo do horario semanal en galego nestas etapas educativas para os contextos e contornos nos que a lingua predominante sexa o castelán, coa intención de que esta porcentaxe se vaia incrementando progresivamente.
- **2.1.24.** Desenvolver programas experimentais en galego para castelanfalantes, asegurando o seu rigor pedagóxico, así como o seu seguimento e avaliación.
- **2.1.25.** Fomentar a adquisición progresiva da lectura e da escritura en galego, na perspectiva de que este se converta no idioma de base da aprendizaxe escolar.

Grupo de medidas 2.1.H

Puntos fortes

- Existencia dun mandato legal na LNL de que o alumnado acade unha competencia semellante (comprender / falar / ler / escribir) nas dúas linguas oficiais, independentemente de cal sexa a súa lingua inicial ou a súa lingua familiar.
- Recoñecemento legal e social da capacidade da Administración educativa para o desenvolvemento normativo dos contidos da LNL.
- Recoñecemento no Decreto 247/1995, do 14 de setembro, de que a adquisición dunha competencia comunicativa en galego por parte do alumnado só se pode conseguir a través da utilización vehicular desta lingua nunha parte significativa do currículo.

Punto débil

- Maioritariamente, o dominio do galego por parte do alumnado é inferior ao acadado no castelán, de maneira que o sistema educativo non está a responder ao mandato legal de formar cidadáns cunha competencia semellante nos dous idiomas oficiais.

Obxectivo específico

- Lograr que o ensino obrigatorio lle garanta unha boa competencia en lingua galega a todo o alumnado e que repercuta de forma positiva no seu uso, axudando así a superar o desequilibrio social no que se atopan o galego e o castelán.

Medidas

- **2.1.26.** Na educación primaria garantir que, como mínimo, o alumnado reciba o 50% da súa docencia en galego. Á parte da área de coñecemento do medio natural, social e cultural, xa fixada legalmente, fomentárase que se impartan nesta lingua materias troncais en toda a etapa, como as matemáticas.
- **2.1.27.** Na educación secundaria obrigatoria garantir que, como mínimo, o alumnado reciba o 50% da súa docencia en galego. Dentro das posibilidades de cada centro, tenderase a que entre as materias que se impartan nese idioma figuren as matemáticas e a

tecnoloxía, á parte das que xa están legalmente establecidas.

- 2.1.28. Nos bacharelatos garantir que, como mínimo, o alumnado reciba o 50% da súa docencia en galego
- 2.1.29. Nos ciclos formativos garantir que, como mínimo, o alumnado reciba o 50% da súa docencia en galego. Deberase asegurar, ademais, que o alumnado coñeza o vocabulario específico da especialidade en lingua galega.
- 2.1.30. Realizar en todos os centros un seguimento e avaliación anual do grao de galeguización do currículo e da súa efectividade na liña do que se indica no punto 2.1.13.

Grupo de medidas 2.1.I

Punto forte

- Na actualidade, existen materiais para poder desenvolver o ensino en galego nas diversas áreas das diferentes etapas educativas.

Punto débil

- O enfoque didáctico dominante no ensino da lingua galega e os recursos máis usuais neste ámbito non parecen ser os máis axeitados para conferirlle unha imaxe moderna e viva ao idioma.

Obxectivo específico

- Renovar a práctica didáctica nunha perspectiva comunicativa que se centre no uso lingüístico (especialmente no oral) e garantir unha oferta de materiais didácticos en soportes diversos que fagan atractivo o proceso de aprendizaxe, que axuden a percibir a utilidade da lingua e que capaciten para o seu uso correcto e eficaz.

Medidas

- 2.1.31. Promover unha investigación que dea conta das prácticas didácticas dominantes no ensino da lingua galega, dos recursos máis habituais e dos resultados lingüísticos e sociolingüísticos acadados.

- 2.1.32. Desenvolver un plan de formación para o profesorado de lingua galega, orientado a conseguir dous obxectivos básicos: a plena competencia oral e escrita do alumnado e a mellora das actitudes e da valoración do idioma por parte deste colectivo.
- 2.1.33. Promover plans de lectura mediante técnicas de animación nas bibliotecas do centro e das aulas, aproveitando o protagonismo social que acadou nas últimas décadas a literatura infantil e xuvenil en lingua galega.
- 2.1.34. Informar sobre os recursos existentes para o ensino-aprendizaxe do galego e en galego (especialmente en CD e na Rede) e difusión destes de forma gratuíta a todos os centros.
- 2.1.35. Promover desde a Administración educativa (a través de proxectos, en convenios con editoriais, etc.) a elaboración de materiais para o ensino da lingua desde unha perspectiva comunicativa e priorizando o uso das TIC.
- 2.1.36. Crear un consello asesor para o ensino en galego e do galego, formado por persoas cualificadas de distintas instancias (universidades, CEFORE, MRP, etc.) para propoñer e orientar medidas en relación coa formación do profesorado e coa elaboración de recursos didácticos.

Grupo de medidas 2.1.L

Puntos fortes

- Recoñecemento legal e social da capacidade da Administración educativa para o desenvolvemento normativo dos contidos da LNL.
- A existencia da DXPL como organismo encargado de pular pola extensión do galego no ámbito educativo, é un feito relevante. As actividades que levou a cabo foron moitas e algunhas delas tiveron unha significativa incidencia.

Punto débil

- Falta dun compromiso continuado por parte dalgúns departamentos da Administración educativa para promover a galeguización da vida escolar.